

Následky porušenia práva EÚ, zodpovednosť za škodu pri porušení práva EÚ

Prejudiciálne konanie podľa O.s.p. a podľa práva EÚ, dôsledky nepoloženia prejudiciálnej otázky vnútroštátnym súdom

Závaznosť rozhodnutí Súdneho dvora EÚ podľa O.s.p. a práva EÚ

Miroslav Slašťan

1

Možnosti obrany voči (ne)položeniu prejudiciálnej otázky

- konanie o prejudiciálnej otázke v niektorých prípadoch vážne narušuje vnútroštátnu súdnu hierarchiu, nakoľko umožňuje ktorémukoľvek súdu obrátiť sa na Súdny dvor s akýmkoľvek najmä výkladovým problémom práva Únie, na ktorý môže mať súd vyššieho stupňa odlišný názor. Výsledok samotného konania tak môže viesť k neželanému vzájomnému súboju vnútroštátnych súdnych inštancií.
- Kto má vôbec povinnosť PO podať ?

2

Povinnosť podať prejudiciálnu otázku (kto - kedy - ako)

- **PRÁVNÝ ZÁKLAD**
- čl. 267 (3) ZFEÚ:
Ak sa takáto otázka položí v konaní pred vnútroštátnym súdnym orgánom, proti ktorého rozhodnutiu podľa vnútroštátneho práva nie je prípustný opravný prostriedok, je tento súdny orgán povinný obrátiť sa na Súdny dvor Európskej únie.

3

Povinnosť podať prejudiciálnu otázku (kto)

- **VÝNIMKY**
- 1) **Všeobecné**
 - ak rozhodnutie o prejudiciálnej otázke nie je potrebné pre rozhodnutie veci samej
 - Hypotetický spor
 - Problematický YNOS
- 2) **Osobitné**
 - **acte éclairé** (28 až 30/62, Da Costa, 27.3.1963)
 - **acte clair** (283/81, CILFIT, 6.10.1982)

4

Povinnosť podať prejudiciálnu otázku (kto)

- **CILFIT podmienky:**
 - 1) súd musí porovnať rôzne jazykové znenia únieového ustanovenia;
 - 2) súd musí dbať na osobitosti terminológie práva Únie;
 - 3) musí brať do úvahy kontext, ciele a štádium vývoja únieovej právnej úpravy a vykladať dané ustanovenie vo svetle všetkých ustanovení práva Únie.

5

Povinnosť podať prejudiciálnu otázku (kedy)

- súd má za to, že podanie otázky je potrebné pre rozhodnutie veci samej
- len počas konania, ktoré pred súdom prebieha (C-422 až 424/93, Erasmu, 15.6.1995)
- existuje možnosť, že súd bude môcť zohľadniť prejudiciálny rozsudok pri vydávaní rozhodnutia v tomto konaní

6

Povinnosť podať prejudiciálnu otázku (ako)

- formu rozhodnutia o podaní prejudiciálnej otázky ZFEÚ neupravuje
- § 167 ods. 1 OSP – uznesením
- § 109 ods. 1 písm. c) – prekážka konania – povinnosť prerušiť konanie
- § 250c ods. 2 OSP (správne súdnictvo) – odklad vykonateľnosti napadnutého rozhodnutia správneho orgánu
- T.j. – dve/tri rozhodnutia (jedno uznesenie?)
C-165/1 Profitube – jedno uznesenie
C-504/10, Tanoarch – dve uznesenia

7

Obrana voči podaniu prejudiciálnej otázky

- 1) **Odvolaie – voči rozhodnutiu podať PO**
- len prvostupňové sudy (§ 201 OSP) a nie správne súdnictvo (§ 246c ods. 1 OSP)
- CARTESIO, C-210/06
- 2) **Odvolaie – voči uzneseniu súdu o prerušení konania z dôvodu PO a uzneseniu o odklade vykonateľnosti napadnutého rozhodnutia správneho orgánu (250c ods. 2 OSP)**
- 3) **Dovolanie - § 239 ods. 1 písm. b)**
- 4) **Sťažnosť podľa čl. 127 Ústavy**
- C-416/10 Križan vs. II.ÚS 128/2011 zo 6.4. 2011

Obrana voči nepodaniu prejudiciálnej otázky – procesné rozhodnutia

- 1) **ODVOLANIE** voči prvostupňovému rozhodnutiu
- § 202 ods. 3 písm. o) OSP – vylúčenie odvolania z dôvodu predloženia PO
- 2) **DOVOLANIE** proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa odmietlo odvolanie proti rozhodnutiu súdu prvého stupňa o zamietnutí návrhu na prerušenie konania podľa § 109 ods. 1 písm. c)
- § 239 ods. 1 písm. b) OSP - vylúčené

9

Obrana voči nepodaniu prejudiciálnej otázky - voči meritórnemu rozhodnutiu

- 1) **ODVOLANIE - § 205 ods. 2 písm.f) OSP**
- nesprávne právne posúdenie
- 2) **DOVOLANIE - § 241 ods. 2 písm. c) OSP**
- nesprávne právne posúdenie
- § 241 ods. 2 písm. a) OSP v spojení s § 237 písm. g) OSP
- nesprávne obsadený odvolací súd
- **NIE – správne súdnictvo**

10

Obrana voči nepodaniu prejudiciálnej otázky - voči meritórnemu rozhodnutiu

- Ak odvolací – dovolací súd meritórne rozhodnutie zruší – KTO má podať prejudiciálnu otázku?

11

Obrana voči nepodaniu prejudiciálnej otázky - voči meritórnemu rozhodnutiu

- 3) **SŤAŽNOSŤ podľa čl. 127 ods. 1 Ústavy**
- subsidiarita ÚS
- najskôr dovolanie (II.ÚS 90/05, IV.ÚS 206/80)
- nález IV. ÚS 108/2010 z 19. októbra 2011 a II.ÚS 129/2010 z 3. novembra 2011
- **porušenie práva na súdnu ochranu a práva na spravodlivý súdny proces (nie vždy...)**

12

Obrana voči nepodaniu prejudiciálnej otázky - voči meritórnemu rozhodnutiu

• 3) Žaloba o náhradu škody

- zásada zodpovednosti členského štátu za škody, ktoré spôsobil jednotlivcom z dôvodu porušenia únievého práva, je súčasťou systému ZFEÚ a tým aj únievého právneho poriadku (C-445/06, Danske Slagterier, 24.3.2009)
- podmienky rovnaké...až na..."závažné porušenie"
- Köbler, C-224/01, 30.9.2003
- Traghetti del Mediterraneo, C-173/03, 13.6.2006,

13

Obrana voči nepodaniu prejudiciálnej otázky

5) konanie o porušenie povinnosti podľa článku 258 až 260 ZFEÚ voči členskému štátu

- snaha dostať spor mimo členského štátu
- je rozhodnutie ústavného nezávislého súdu pričítateľné podľa práva EÚ „vláde členského štátu“ ?
- je to férové ?
- kde je príčina ?
 - sú podmienky CILFIT, Da Costa jasné?
 - je právo EÚ zrozumiteľné ?

14

Obrana voči nepodaniu prejudiciálnej otázky

- Nesplnenie povinnosti členského štátu môže byť podľa článku 260 ZFEÚ v zásade konštatované bez ohľadu na orgán tohto členského štátu, ktorého konanie alebo nečinnosť zakladá nesplnenie povinnosti, aj keď ide o ústavnú nezávislú inštitúciu (rozsudok z 5. mája 1970, Komisia/Belgicko, 77/69, Zb. s. 237, bod 15)
- Rozsah vnútroštátnych zákonov, iných právnych predpisov a správnych opatrení sa má posudzovať so zohľadnením ich výkladu vnútroštátnymi súdmi (rozsudok z 8. júna 1994, Komisia/Spojené kráľovstvo, C-382/92, Zb. s. I-2435, bod 36)
- Komisia proti Taliansku, C-129/00, 9. decembra 2003
V tejto súvislosti nemožno zohľadňovať izolované súdne rozhodnutia alebo také rozhodnutia, ktoré sú v odlišnom kontexte judikatúry výrazne v menšine, alebo výklad, ktorý najvyšší vnútroštátny súd odmietol. To sa nevzťahuje na súdny výklad vo významnom prípade, ktorý najvyšší súd nezamietol, alebo dokonca potvrdil.

15

Obrana voči nepodaniu prejudiciálnej otázky

- Komisia proti Španielsku, C-154/08, 12. 11. 2009
- porušenie práva EÚ môže vyplývať z jediného rozsudku najvyššieho súdu členského štátu
- sporná otázka (prelomenie praxe jediným súdnym rozhodnutím z r. 2003) a nepodanie prejudiciálnej otázky podľa čl. 267 (3) ZFEÚ
- C-507/08 Európska komisia proti Slovenskej republike, 22.12. 2010
Hlavnou prekážkou vymožitelnosti bolo odmietnutie vyhovieť návrhu na zaplatenie podanému daňovým úradom najskôr Okresným súdom Košice II a následne v odvolaní Krajským súdom v Košiciach vzhľadom na to, že rozhodnutie príslušného súdu zo 14. júla 2004 o potvrdení vyrovnaní nadobudlo právoplatnosť.

16

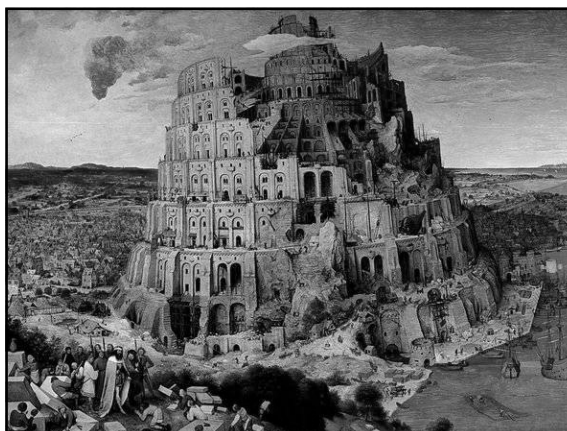
Obrana voči nepodaniu prejudiciálnej otázky

6) konanie pred ESLP- sťažnosť

- Odôvodnenie rozhodnutia musí byť dostatočné (čl. 6 ods. 1 Dohovoru)
- Sťažnosti č. 3989/07 a 38353/07, Ullens de Schooten a Rezabek proti Belgicku
- OSP - nie návrh na účastníka na predloženie PO
- OSP – áno – návrh na prerušenie konania (implicitne PO)

17

Prípád Križan

- problém s právnym názorom súdu vyššieho stupňa a Súdny dvor ako rukojemník
- konanie o prejudiciálnej otázke v niektorých prípadoch vážne narušuje vnútroštátnu súdnu hierarchiu

C-416/10, Križan a i. v. Slovenská inšpekcia životného prostredia

... **ústavný súd rozsudok najvyššieho súdu**, ktorý je založený najmä na aplikácii komunitárneho rámca týkajúceho sa ochrany životného prostredia, **zrušil s uložením povinnosti sa riadiť právnymi názormi ústavného súdu** založenými na porušení procesných a hmotných ústavných práv osoby zúčastnenej na súdnom konaní bez prihliadnutia na komunitárny rozmer prejednávanej veci...

20

• rozsudok Súdneho dvora zo 16. januára 1974, Rheinmühlen-Düsseldorf, 166/73:

„pravidlo vnútroštátneho práva, na základe ktorého sú súdy rozhodujúce na nižšom stupni viazané právnym posúdením súdu vyššieho stupňa, nemôže týmto súdom odňať právo obrátiť sa na Súdny dvor s otázkami o výklade práva Spoločenstva dotknutého takýmto právnym posúdením“

- **C-173/09 Georgi Ivanov Elchinov**
- po štyroch desaťročiach potvrdené...

21

- **C-314/08, Krzysztof Filipiak**
- Rozhodnutie, ktoré vyhlásil Trybunał Konstytucyjny, ktoré odkladá stratu záväznosti ustanovení kvalifikovaných ako protiústavné, **nebráni súdnemu preskúmaniu týchto ustanovení z hľadiska ich súladu s právom Spoločenstva** a v prípade konfliktu **noriem neoslobodzuje vnútroštátny súd od povinnosti neuplatňovať tieto ustanovenia**, ak sa zistí, že nie sú v súlade s právom Spoločenstva. Z článku 91 poľskej ústavy totiž pre vnútroštátny súd vyplýva povinnosť **neuplatňovať vnútroštátnu normu, ktorá je v rozpore s právom Spoločenstva. [obdoba čl. 7/2 ÚSR]**

22

Krzysztof Filipiak

- ...vnútroštátny súd, ktorý je v rámci svojej právomoci poverený uplatniť právne predpisy Spoločenstva, je povinný zabezpečiť plný účinok týchto predpisov, pričom v prípade potreby **z vlastnej iniciatívy neuplatní akékoľvek odporujúce ustanovenie** vnútroštátneho práva, aj keby bolo prijaté neskôr, **bez toho, aby musel požadovať alebo čakať** na ich predchádzajúce zrušenie zákonodarnou cestou alebo akýmkoľvek **iným ústavným postupom** (pozri v tomto zmysle rozsudky z 9. marca 1978, Simmenthal, 106/77, Zb. s. 629, bod 24; Lucchini, C-119/05, Zb. s. I-6199, bod 61, ako aj z 27. októbra 2009, ČEZ, C-115/08, zatiaľ neuvverejnený v Zbierke, bod 138).

23

Platové nároky prokurátorov – neprípustná prejudiciálna otázka

- C-310/10 zo 7. júla 2011 **Ministerul Justiției proti Ștefan Agafitei**
- Smernice 2000/43/ES a 2000/78/ES
- diskriminačné kritérium (rasa, etnický pôvod, náboženstvo, viera, zdravotné postihnutie, vek, sexuálna orientácia)
- rozsah diskriminácie: odmeňovanie
- Namietaná diskriminácia na základe príslušnosti k socio-profesijnej skupine alebo pracoviska (sociálnej skupiny) – kritérium pridané vnútroštátnym zákonom

24

Prejudiciálna otázka

- Bránia článok 15 [smernice 2000/43] a článok 17 [smernice 2000/78] – pričom obe smernice boli prebraté do vnútroštátneho práva prostredníctvom [nariadenia vlády č. 137/2000] v znení neskorších predpisov –
vnútroštátnej právnej úprave alebo nálezú Curtea Constituțională, ktoré vnútroštátnym súdnym orgánom zakazujú priznať diskriminovaným navrhovateľom primeranú náhradu škody za majetkovú a/alebo nemajetkovú ujmu, keď sa náhrada škody za ujmu spôsobenú diskrimináciou vzťahuje na platové nároky vyplývajúce zo zákona pre socio-profesijnú skupinu odlišnú od tej, ku ktorej patria navrhovatelia (pozri v tomto zmysle nálezy Curtea Constituțională č. 1325 zo 4. decembra 2008 a č. 146 z 25. februára 2010)?

25

- konanie upravené v článku 267 ZFEÚ nástrojom spolupráce medzi Súdnyim dvorom a vnútroštátnymi súdmi - z toho vyplýva, že príslúcha výlučne vnútroštátnym súdom, ktoré veci prejednávajú a ktoré musia prevziať zodpovednosť za rozhodnutie sporu, aby s prihliadnutím na osobitosti konkrétneho prípadu posúdili potrebu prejudiciálneho rozhodnutia na vydanie svojho rozhodnutia, ako aj relevantnosť otázok položených Súdnemu dvoru (pozri najmä rozsudky z 18. októbra 1990, Dzodzi, C-297/88 a C-197/89, Zb. s. I-3763, body 33 a 34; zo 17. júla 1997, Leur-Bloem, C-28/95, Zb. s. I-4161, bod 24; ako aj z 8. septembra 2010, Winner Wetten, C-409/06, zatiaľ neuverejnený v Zbierke, bod 36 a citovanú judikatúru).
- V dôsledku toho, že prejudiciálne otázky položené vnútroštátnym súdom sa týkajú výkladu ustanovení práva Únie, Súdny dvor je v zásade povinný rozhodnúť (rozsudok SD EU Winner Wetten).

26

- Súdny dvor však takisto rozhodol, že v prípade výnimočných okolností mu prináleží preskúmať podmienky, v rámci ktorých sa na neho vnútroštátny súd obrátil, s cieľom **preveriť vlastnú právomoc** (pozri najmä rozsudok z 11. júla 2006, Chacón Navas, C-13/05, Zb. s. I-6467, bod 33 a citovanú judikatúru).
Odmietnuť rozhodnúť o prejudiciálnej otázke položenej vnútroštátnym súdom možno len vtedy,
1) keď je zjavné, že požadovaný výklad práva Únie nemá nijaký vzťah so skutočnosťou alebo s predmetom konania vo veci samej,
2) keď má problém hypotetickú povahu alebo
3) keď Súdnemu dvoru nie sú známe skutkové a právne okolnosti potrebné na to, aby na položené otázky odpovedal užitočným spôsobom (pozri najmä rozsudky Chacón Navas, už citovaný, bod 33, ako aj Winner Wetten, už citovaný, bod 37).
4) ak je zjavné, že právo Únie sa nemôže ani priamo, ani nepriamo uplatniť na okolnosti v tomto prípade (pozri najmä rozsudok Leur-Bloem, už citovaný, bod 26).

27

- (32-33) Z návrhu na začatie prejudiciálneho konania však vyplýva, že diskriminácia vo veci samej nie je založená **ani na jednom z dôvodov vymenovaných v týchto smerniciach**, ale že sa namiesto toho zakladá na príslušnosti k socio-profesijnej skupine **v zmysle vnútroštátneho práva**, do ktorej patria dotknuté osoby, alebo na ich pracovisku - Z toho vyplýva, že situácia, aká existuje vo veci samej, nespadá do všeobecných rámcov stanovených smernicami 2000/43 a 2000/78 na účely boja proti určitým formám diskriminácie.
- rozsudok zo 17. júla 2008, Coleman, C-303/06, Zb. s. I-5603, body 38 a 46 : taxatívne uvedenie diskriminačných dôvodov
- Ani článok 19 ZFEÚ, ktorý obsahuje iba právnu úpravu právomoci EU a na základe ktorého boli prijaté dotknuté smernice, nehovorí o diskriminácii založenej na príslušnosti k socio-profesijnej skupine alebo na pracovisku

28

- ALE !! Súdny dvor má právomoc rozhodovať o návrhoch na začatie prejudiciálneho konania týkajúcich sa ustanovení práva Únie v situáciách, v ktorých **sa skutkový stav nachádza mimo rozsahu pôsobnosti tohto práva**, a preto je vo výhradnej právomoci členských štátov, avšak v ktorých sú tieto ustanovenia práva Únie uplatniteľné z dôvodu odkazu uvedeného na ne vo vnútroštátnom práve (pozri najmä rozsudok Leur-Bloem, už citovaný, body 25 a 27 a citovanú judikatúru, ako aj rozsudok z 3. decembra 1998, Schoonbroodt, C-247/97, Zb. s. I-8095, body 14 a 15).
- pokiaľ vnútroštátna právna úprava zamýšľala prispôsobiť riešenie situácií, ktoré sú čisto vnútornou záležitosťou, riešeniam upraveným právom Únie, napríklad s cieľom predísť výskytu diskriminácie vlastných štátnych príslušníkov alebo prípadného skreslenia hospodárskej súťaže alebo zabezpečiť jednotný postup v porovnateľných situáciách, **existuje jasný záujem na tom, aby sa s cieľom predísť budúcim rozdielom vo výklade vykladali ustanovenia alebo pojmy prebraté z práva Únie jednotným spôsobom** bez ohľadu na podmienky, za ktorých sa majú uplatniť (pozri najmä rozsudok Leur-Bloem, už citovaný, bod 32 a citovanú judikatúru, ako aj zo 17. júla 1997, Giloy, C-130/95, Zb. s. I-4291, bod 28).

29

Odchod prokurátorov do dôchodku C-159/10 a C-160/10

- **smernica Rady 2000/78/ES z 27. novembra 2000, ktorá ustanovuje všeobecný rámec pre rovnaké zaobchádzanie v zamestnaní a povolani**
- Článok 6 ods. 1 smernice 2000/78 stanovuje, že rozdielne zaobchádzanie na základe veku **nie je diskrimináciou**, ak je v kontexte vnútroštátnych právnych predpisov **objektívne a primerane odôvodnené legitímnym cieľom**, najmä legitímnymi cieľmi **politiky zamestnanosti, trhu práce a odbornej prípravy**, a ak sú prostriedky na dosiahnutie tohto cieľa primerané a nevyhnutné.
- spojené veci C-159/10 a C-160/10 **Gerhard Fuchs a Peter Köhler** z 21. júla 2011
Zákon ktorý stanovuje povinný odchod úradníkov v stálej službe, v predmetom prípade prokurátorov, do dôchodku vo veku 65 rokov, s tým, že tieto osoby majú možnosť pokračovať v službe, ak si to vyžaduje záujem služby, a to až do maximálneho veku 68 rokov, nie je v rozpozore so smernicou Rady 2000/78/ES z 27. novembra 2000, ak je cieľom tohto zákona zriadenie vyváženej vekovej štruktúry, aby sa podporilo zamestnanie nových pracovníkov a povyšovanie mladých, optimalizovalo sa riadenie personálu a tým sa aj predchádzalo prípadným sporom týkajúcim sa schopnosti zamestnanca vykonávať činnosť po dosiahnutí určitého veku, a ak umožňuje dosiahnuť tento cieľ vhodnými a nevyhnutnými prostriedkami.

30

Horizontálny účinok smernice vs. všeobecné právne zásady

- Zákaz diskriminácie na základe veku
- smernica 2000/78/ES
- C-144/04 Mangold (body 75-76)
- C-341/08 Petersen (12.1. 2010)
- C-229/08 Wolf (12.1. 2010)
- C-555/07 Küçükdeveci (19.1. 2010)